

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์และพัฒนาผดกทางวัฒนธรรมตลาดโบราณเก่าห้องในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนศักยภาพของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ตำบลบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาคุณค่าและสภาพปัญหาของมรดกวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ตลอดจนแผนการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาผดกวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

การดำเนินการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Research) ทำการศึกษาด้วยวิธีการเก็บข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนาม ด้วยวิธีการสำรวจทางกายภาพ สังเกตการณ์ และสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ศักยภาพของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ตลอดจนศึกษามรดกวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง และนำผลการศึกษาเหล่านั้นมาประกอบการศึกษาเพื่อหาารูปแบบและวิธีการจัดการที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนาผดกวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง เป็นตลาดห้องแถวเก่าแก่แห่งหนึ่งในอำเภอบางปลาหมอ ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสุพรรณบุรี ตัวตลาดสร้างขึ้นเมื่อประมาณต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ในอดีตเคยเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำที่สำคัญ ปัจจุบันตลาดแห่งนี้อยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี ตลาดเก่าห้อง เป็นชื่อที่เรียกขึ้นตามลักษณะของเรือนแถวไม้หลังเดียวยาวเก่าช่วง ที่ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามตลาด ซึ่งเป็นที่อยู่ของลาวพวนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ ในสมัย

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 3) โดยมีผู้นำคือ“ขุนกำแหงฤทธิ์” ที่อพยพครัวเรือนลาวหนีภัยสงครามเข้ามาและเห็นว่าภูมิประเทศบริเวณนี้เป็นลุ่มแม่น้ำอุดมสมบูรณ์ดีจึงเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บ้านเก่าห้องของ ขุนกำแหง ในสมัยนั้นเป็นศูนย์กลางการปกครองของพื้นที่ ขุนกำแหงทำหน้าที่เหมือนกำนันของหมู่บ้าน ตัดสินคดีความ คูแฉ่ ไพร่ ทาส และเก็บส่งส่งหลวง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯให้เลิกทาส ทำให้ไพร่ทาสต่าง ๆ ขยายตัวไปอีกฝั่งของแม่น้ำ ประกอบกับบริเวณนี้ก็มีกลุ่มคนจีนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ด้วย ชาวจีนที่ชื่อ นายสง หรือ นายบุญรอด เหลียงพานิชย์ ซึ่งทำการค้าอยู่ในเรือนแพหน้าบ้านเก่าห้องเห็นว่า บริเวณนี้ผู้คนเริ่มขยายตัวมากขึ้น จึงเกิดความคิดสร้างตลาดขึ้นและนำชื่อบ้านเก่าห้องมาตั้งเป็นชื่อตลาด และเรียกขานกันว่า “ตลาดเก่าห้อง”

ภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นผลทำให้ตลาดเก่าห้องที่เคยรุ่งเรืองในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาหลงเหลือไว้แต่เพียงซากอดีตแห่งความทรงจำ กลายเป็นประจักษ์พยานทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า ภายในบริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีความหลากหลายของมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมทั้งด้านชาติพันธุ์ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญาในด้านต่างๆ เพราะการตั้งสมของวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ จึงทำให้เกิดการสร้างหลักฐานของความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบของภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น ทั้งในแง่ของอาคารสถาปัตยกรรมและประเพณีวิถีชีวิตของผู้คน

คุณค่าของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องนอกเหนือไปจากคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนให้เห็นภาพและเรื่องราวอดีตเมื่อ 100 กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว เรายังพบว่าคุณค่าอันโดดเด่นของชุมชนแห่งนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและอาคารสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น บ้านเก่าห้อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในอดีต เป็นอาคารที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานอันเป็นที่มาของภูมินามแห่งนี้ รวมไปถึงตลาดเก่าห้อง สถาปัตยกรรมเรือนไม้โบราณที่แยกเป็นสามส่วน ได้แก่ ตลาดบน ตลาดกลาง ตลาดล่าง ซึ่งทั้ง 3 ตลาดมี ลักษณะของสถาปัตยกรรมในแบบเรือนแถวไม้เพื่อการค้าในแบบของชาวจีน ที่มีความสวยงาม แสดงถึงภูมิปัญญาของคนในอดีต เช่น การวางตำแหน่งของช่องแสง การระบายอากาศ หรือความต่อเนื่องของอาคารซึ่งรูปแบบของเรือนค้าขายพื้นถิ่นของตลาดเก่าห้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าศึกษาอย่างยิ่งนอกจากกลุ่มอาคารเรือนค้าขายพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์แล้ว ภายในตลาดยังประกอบด้วย ศาลเจ้า หอคูโจร โรงสีเก่า ที่แสดงถึงความเป็นมาของชุมชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งภายใน

ตลาดยังคงบรรยากาศการค้าในรูปแบบเก่าอยู่ เช่น ร้านตัดผม ร้านขายขนมจันอับ ร้านขายของชำ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าตลาดโบราณเก่าห้องมีคุณค่าอันโดดเด่นหลายประการ ชุมชนมีศักยภาพความพร้อมที่จะปรับปรุงและช่วยกันพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยงานของรัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนกลางให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ แต่อย่างไรก็ตาม เรายังพบว่าการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องยังคงมีอุปสรรคและปัญหาอยู่อีกหลายประการ อาทิเช่น คนรุ่นใหม่ขาดจิตสำนึกขาดความผูกพันกับชุมชน และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากการออกไปศึกษาและทำงานต่างจังหวัดเป็นส่วนมากทำให้ชุมชนขาดแรงขับเคลื่อนสำคัญจาก กลุ่มวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา และวัยทำงาน รวมไปถึง ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่ยังปิดห้องแถวและไปประกอบอาชีพในต่างถิ่น โดยปล่อยให้ห้องแถวกร้าง ซึ่งเป็นการลดทอนคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นไปอย่างน่าเสียดาย

เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม ตลาดโบราณเก่าห้อง ทั้งนี้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างสูงสุด จากการศึกษาและประมวลสภาพปัญหาดังกล่าวงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเป็นแหล่งเรียนรู้และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ผู้ศึกษาได้เสนอการดำเนินการในรูปแบบของโครงการ ไว้อยู่ 3 แนวทางซึ่งทั้งสามโครงการดังกล่าวจะดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนดังต่อไปนี้

(1) โครงการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง เป็นการดำเนินกิจกรรมเบื้องต้นที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน โดยวิธีการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง โดยเฉพาะการปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรมและการอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าให้กลับมาสามารถใช้ประโยชน์ภายใต้สังคมปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน โดยแต่ละกระบวนการจะเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และหน่วยงานภาคีต่างๆที่เกี่ยวข้อง

(2) โครงการนิทรรศการแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง เป็นนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นมาของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ผ่านรูปแบบของนิทรรศการ โดยการปรับพื้นที่ใช้สอยของอาคารสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ในเป็นสถานที่จัดแสดงนิทรรศการ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการหลายภาคส่วน อาทิเช่น คณะกรรมการชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง เทศบาลตำบลบางปลาหมอ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

(3) โครงการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ของชุมชนด้านต่างๆ มาสร้างคุณค่าด้วยการจัดเส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประจำชุมชน เพื่อเพิ่มตัวเลือกให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ตามที่ตนเองสนใจ อาทิเช่น เส้นทางแหล่งเรียนรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมอาคารที่อยู่อาศัย เส้นทางแหล่งเรียนรู้ทางด้านกิจกรรม เส้นทางแหล่งเรียนรู้ทางด้านอุตสาหกรรมและภูมิปัญญา เส้นทางแหล่งเรียนรู้ด้านเครื่องใช้ไม้สอยของสะสมโบราณและเอกสารโบราณ และเส้นทางแหล่งเรียนรู้ด้านความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม เป็นต้น

6.2 อภิปรายผล

จากการสรุปและนำเสนอการวิจัยเรื่อง “การจัดการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดต่างๆมาเป็นกรอบการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย แนวคิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม แนวคิดการสร้างแหล่งเรียนรู้ แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว และแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาได้นำไปสู่การทำความเข้าใจในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตลาดเก่าห้อง ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี และการจัดการนั้นควรเน้นการมีส่วนร่วมและกระบวนการมีส่วนร่วมต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ซึ่งแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยกรอบแนวคิดดังกล่าวจึงนำไปสู่แนวทางในการศึกษาชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องในครั้งนี้ โดยเริ่มต้นจากการปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เล็งเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดการอนุรักษ์และพัฒนา

ชุมชนร่วมกัน ได้อย่างยั่งยืน และที่สำคัญการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าวต้องเป็นการสร้างมูลค่าทางด้านสังคมและเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งจากกรอบแนวคิดการสร้างแหล่งเรียนรู้ แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว ทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าห้องทั้งที่จำต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) อาทิเช่น อาคารสถาปัตยกรรมที่สะท้อนภาพทางประวัติศาสตร์ หรือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จำต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่นประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิมของพ่อค้าแม่ขายริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน เป็นทรัพยากรที่มีมูลค่า สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมไปถึงนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นให้เข้ามาสัมผัสและเรียนรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ได้มีเฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้นแต่ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ที่ยังศึกษาอยู่ใน สถาบันการศึกษาได้ใช้ ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นการจัดการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนรักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนมีอยู่และพร้อมที่จะนำเสนอเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจ

6.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการการเสนอรูปแบบการของการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนตลาดโบราณเก่าห้อง ควรมีการดำเนินขั้นตอนต่างๆ ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 จัดเวทีประชาชนเพื่อชี้ให้เห็นว่าความรู้ในองค์ความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรมที่เราเป็นเจ้าของจะเป็นประโยชน์ต่อเมื่อมีการนำมาใช้และนำไปเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 จัดกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ใหม่ของผู้คนชุมชน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการสัมมนาและพัฒนากิจกรรมของชุมชนเพื่อรองรับการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมหรือการรับความรู้จากวิทยากรภายนอก ชุมชนก็ได้เพื่อเป็นการเสริม สร้างองค์ความรู้ใหม่และนำมาบูรณาการ ใช้กับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่ 3 วางแผนเพิ่ม ค่าองค์ความรู้ของชุมชน (วางแผนธุรกิจของแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน) โดยการพิจารณาว่า องค์ความรู้ภายในชุมชนอันใดของชุมชนตลาดโบราณเก่าห้องที่ต้องการของคนภายนอก ชุมชนมาช่วยแลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้นั้นว่าจะนำมาเพิ่มค่าให้เป็นสินค้าของชุมชน เพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่ได้ อย่างไร ขั้นตอนที่ 4 จัดทำปฏิทินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้มี กิจกรรมการเรียนรู้ภายในแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชนตลาด โบราณเก่าห้องอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ 5 กำหนดระเบียบการให้ บริการบุคคลภายนอกชุมชน เพื่อให้ผู้คนในชุมชนมีความเป็นส่วนตัวและคนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติรวมทั้ง เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของ

แหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชนเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย ขั้นตอนที่ 6 เชื่อมโยง
เครือข่ายกับแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอื่นเพื่อพัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการ
ดำเนินงานและพัฒนาในระดับตำบลหรือพัฒนาการจัดในระดับอำเภอเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ระหว่างชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved